

Posamezna številka 6 vinarjev.

„DAN“ izhaja vsak dan — tudi ob nedeljah in praznikih — ob 1. uri zjutraj; v ponedeljkih pa ob 9. uri zjutraj. — Naročnina znaša: v Ljubljani v upravnistvu mesečno K 1'20, z dostavljanjem na dom K 1'50; s pošto celoletno K 20'—, polletno K 10'—, četrtletno K 5'—, mesečno K 1'70. — Za inozemstvo celoletno K 30'—, — Naročnina se pošilja upravnistvu.

Telefon številka 118.

DAN

NEODVISEN POLITIČEN DNEVNIK.

Posamezna številka 6 vinarjev.

Uredništvo in upravnistvo:
Učiteljska Tiskarna, Frančiškanska ulica št. 8.

Dopisi se pošiljajo uredništvu. Ne frankirana pisma se ne sprejemajo, rokopisi se ne vračajo. Za oglaševanje plača: peti vrsta 15 v, osmrtnice, poslana in zahvale vrsta 30 v. Pri večkratnem oglaševanju po-
pust. — Za odgovor je priložiti znamko.

Telefon številka 118.

Balkanska vojna.

Konec turškega napuha.

Komaj je minilo mesec dni od onega časa ko je turška nota zahtevala od balkanskih držav, da se morajo priti v Carigrad opravičiti zaradi svojega oboroževanja. Položaj je bil takrat za Turčijo zelo ugoden: slavna kulturna Evropa je rekla, da ne more podpirati zahtev balkanskih držav in da ne odobrava vojnih priprav. Obenem je Italija sklenila s Turčijo mir, da bi bila solidarna z drugimi državami. Kdor ni poznal razmer, je mislil, da balkanske države same ne morejo začeti vojne in skoraj smo mislili, da poidejo res balkanski poslani na visoko porto, da tam opravičijo predrznost svojih držav, ker so si upale energično nastopiti proti vsega mogočemu sultanu.

Toda niso šli. Balkanske države so vedele, da ni treba iti. Prišle so se opravičevati z orožjem v roki.

Sultana je malo pogrelo. Konečno bi se bil še pogajal s temi »malimi sosedi«, — toda ne z njimi — kako bi gospodar govoril z ljudmi, ki so bili pred par leti še njegovi sužnji. Za to je rekla visoka porta, da se hoče pač pogajati z vesilami — s t. zv. balkansko zvezo pa se ne more pogajati, ker je ne priznal Balkanske države, pa so zahtevale, da se Turčija z njimi pogaja. V Carigradu je bilo vse na nogah: »Kaj, tako si upajo govoriti psi! To zasluži kazni! Z vojsko nad nje!«

Balkanske države niso imele nič proti temu. Pustile so, da je Turčija zbrala svojo vojsko in da jim je prišla prav do meje nasproti. Potem je pa začelo pokati. Nihče se ni opravičeval. In danes.

Turčija prosi na kolenih miru ali vsaj premirja. In tudi toliko se je ponižala, da govori z Bolgarijo kot z državo in jo prosi za mir. Da, pa pride še hujše. Poročila pravijo, da bolgarski vojaki nečejo slišati o miru — ampak da hočejo v Carigrad. Bolgarija tudi še ni miru sprejela.

Ima popolnoma prav. Delo je treba dovršiti do konca. Dokler bo Turke imel še kaj sile, bodo na Balkanu večne intrige. Za to bodo že poskrbeli Turki prijatelji, ki bodo pazili na to, da se raznim Albancem in Turčinom ne bo godila krivica. To bodo tisti ljudje, ki so bili gluh za stoletno trpljenje balkanskih raje in ki svojim lastnim državljanom ne dajo narodnih pravic. Zato poide Bolgarija najbrže naprej na Carigrad. Nemški listi so si izmislili, da je bolgarska armada že popolnoma izčrpana in da je potrebovala srbske pomoči. To je prazna flava.

Bolgarska armada je trdna dovolj, da bo razbila čataldško črto in — poide naprej. To je konec turške ošabnosti, ki je živela s pomočjo evropske naklonjenosti. Turški napuh, ki je bil omogočen ravno s tem, da je Evropa slavila Turčijo kot »vojaško državo« — je s porazom vojske doživel svoj padec.

EN MESEC SRBSKO-TURŠKE VOJNE.

Danes je en mesec, odkar se je začela srbsko-turška vojna. Srbija je bila tako pohlevna, da je pustila Turke celo čez mejo. One vesti pred enim mesecem, ko so poročali 17. oktobra listi, da so Turki na meji vdrli v Srbijo, so marsikoga ostrašile. V par dneh se

je pokazalo, da je bil to le manever. Danes so srbske čete izpolnile svojo dolžnost — in so s svojim delom pri kraju. Podamo tu pregled srbskih čet in njihovih zmag.

Srbija je postavila 4 armade:

I. armada (glavna) 40—50.000 mož pod komando prestolonaslednika Aleksandra je imela nalogo iti čez Vranjo na Kumanovo na Skoplje. V dneh 18., 19. in 20. oktobra so zadele predstraž na Turke in so se začele prve praske; dne 21. je padla Biljaca in 22. Presovo. V dneh 23. in 24. oktobra je armada zmagala pri Kumanovu in je zasedla mesto. Bitka je trajala 10 ur — od obeh strani je bilo okoli 70.000 mož v ognju. Dne 26. oktobra so šli Srbi zmagovito v Skoplje. Dne 28. je bila kavalarija že v Tetovu in je s tem ta armada izvršila tekem desetih dni svojo nalogo.

II. armada, 30—40.000 mož, pod generalom Stepanovičem je šla iz Kistendila na Egrilanko, Kumanovo, Skoplje, na Kocano, Stiplje in na Veles. Dne 19. oktobra je zasedla obmejne trdnjave, 21. oktobra je bila v Trnovem in v Egrilanki. Severna kolona je drugi dan vzela Kratovo, južna kolona se je bojevala pri Kocani. 23. oktobra sta obe koloni zasedli svoje pozicije. Dne 24. oktobra je bila severna kolona pri Kumanovu — južna je zasedla Kocano. Dne 25. oktobra je južna kolona dospela v Stiplje in 26. oktobra je vzela mesto po hudem boju. Dne 26. oktobra je severna kolona zasedla Kliseli ob Ovčjem polju, južna pa je vzela Veles. Od tu se je armada združena obrnila na jug in je 31. oktobra vzela Prilep. Od tu je šla pred Bitolj, kjer se sedaj bije odločilna bitka.

III. armada, General Janković z 30—40.000 mož je imel nalogo prodreti čez Kuršumlje na Podujevo, na Prištino in Mitrovico. Predstraž so bile 18. oktobra v boju pri Prepolju, Mrdarju in Podujevu. Dan nato so bili hudi boji z Albanci pri Prepolju in Kuršumlju. Dne 21. oktobra je padlo Podujevo. 22. oktobra Priština, 26. oktobra Gilan. Dne 28. oktobra se je udala Mitrovica brez boja, na poti proti Skoplju so čete zavzele prelaz Kačanik. Dne 30. oktobra je armada zasedla Prizren — od tu je šla pot na jug proti morju.

IV. armada, srbska zapadna armada, 20 do 30.000 pod poveljstvom generala Živkovića je prodirala v dveh kolonah od Ivanjice na Sjenico. Nova Varoš in od Raske na Novi Pazar. Njena naloga je bila zasedati Sandžak. Po kratkih bojih je severna kolona zasedla 21. oktobra Novo Varoš in 23. oktobra je južna kolona po trdem boju zavzela Novi Pazar. Dne 25. oktobra je severna kolona zasedla Sjenico, kjer se je združila s črnogorsko armado. Dne 31. oktobra je armada zasedla Priboj — potem je nadaljevala pot na jug in poide najbrže na pomoč Črnogorcem. III. in IV. armada imata sedaj glavno nalogo zasedati obrežje do Drača.

Na tej zmagonosni poti, ki ji je malo enaki v svetovni zgodovini, so hoteli srbsko armado ustaviti oni, ki se jim smilijo razdeljeni Albanci.

Nastal je zaradi Albanije avstrijsko-srbski spor. Dočim v Avstriji n. pr. lahko Nemci vladajo nad drugimi narodi, mislijo, da na Balkanu Srbi ne morejo vladati nad drugim nego nad

bi rad umrl mučeniške smrti, samo da pogine obenem tudi Ignacij De Lojola. Sovraštvo, ki navdaja ta dva človeka drugega do drugega, je strašno. Oba gorita hrepenenja, pobiti se med seboj. Možgane imata mogočne, ta kakor oni, in sleherni izmed njih hoče doseči svoji cerkvi gospodstvo nad ljudmi. No, vidiš! Gošta; ki bosta danes večerjala pri moji mizi, se imenujeta Ignacij De Lojola in Calvin!

Manfred je pogledal Rabléja z občudovanjem.

Rablé pa se je zasmel — zasmel se z molčnim smehom; zmagoslavje je zamisljal z očmi, in usta so se mu raztegnila do ušes.

»Mojster«, je izpregovoril Manfred, »ali se ne bojite, da pade sovraštvo, ki ga čutita vaša gošta drug na drugega, nekega dne na vašo glavo?«

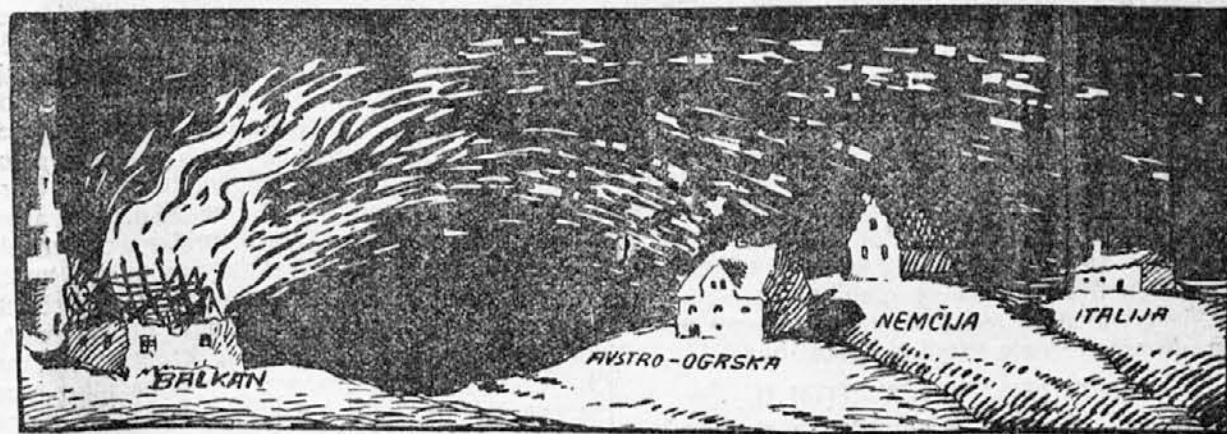
»Kaj še! Bolj, nego me mrzita, me itak ne moreta žreti. Ta dva moža mi želita instinktivno vse zlo in kar ponosen sem, ko mislim, da se ta strašna voditelja tolpa bojita mene, ponižnega nčeniaka!«

To reši, se je Rablé zamislil in dodal počasi, kakor da bi govoril sam s seboj:

»Onadva sta človeka teme, a jaz ljubim luč. Bojita se me, kakor se boji sova vsega, kar je svetlo. Sovražita me. In vendar! Kakšen je pravzaprav moj zločin? Vselej sem pridigal, da je treba spoštovati človeško življenje in da je veda tista, ki bo nekega dne rešila svet. Da, da, to je pravi zločin v njenih očeh! Človeštvo naj ostane nevedno, ker tvori nevednost narodov njihovim voditeljem najmočnejše orodje trinoštva.«

Z osuplostjo je poslušal Manfred te besede, in srce mu je trepetalo od smelosti. In ob mojstrovih besedah se je dvigala v njegovi duši zarja pojavov, blestečih se v oddaljeni svobodi.

Požar na Balkanu.

V svitu tega požara se je razsvetlila tema Evrope.

samim seboj. Spor je dosegel svoj vrhunec in sedaj se upa, da se bo stvar mirno poravnala. Oni, ki hočejo iz zavisti vojno proti Srbiji kriče, »da mora Avstrija baš iz gospodarskih ozirih vztrajati pri svoji zahtevi.«

Avstrijski gospodarski krogi niso tega mnenja, niti trgovci, niti tovarnarji, niti konsumenti, niti poljedelci ne vidijo v srbskem jadranskem pristanišču nevarnosti, narobe, le ugodnosti za Avstrijo samo.

Pri nas je upanje da se ohrani mir. Lahko pa se zgodi tudi nasprotno, kakor to trdi »Tagesspost«. Ob takih prilikah si država ne da gledati v karte — zato se ne more vedeti ne eno ne drugo — pa tudi, ko bi kaj vedeli, bi o tem ne smeli pisati.

ČRNOGORCI

so baje slabe volje, ker ne pridejo naprej. Težko jim je gledati, kako drugi zmagujejo, oni pa, stari junaki, morajo hoditi okoli Taraboša, kakor mačka okoli vrele kaše. Črnogorci imajo težko stališče in se mora razumeti njih boj. Nima jo težkih topov in tudi moštvo je bilo že utrujeno. Konečno so dosegli svoj cilj, — Skader pade tako ali tako. Na bojišče okoli Skadra je padel sneg. Črnogorska artiljerija je baje turško ugnala. Turkom manjka municije in živeža. Tako da je upati, da bodo Črnogorci kmalu veselo zapovedovali v Skadru.

Vzhodna Grška armada, ki je zasedla Solun, danes deloma počiva, deloma pa gre na pot proti Carigradu. Zahodna grška armada, ki je šla čez Janino pa se je baje ustavila na poti. To je bilo škoda, ker je bil s tem Srbom otežkočen boj pri Bitolju. Ako grška armada ne pride pravočasno na bojišče, bo zmaga pri Bitolju zopet le zmaga srbskega orožja. Upati pa je, da pridejo vsak čas Grki od juga.

To je današnji položaj.

Vojna.

Carigrad je v neposredni nevarnosti. Četudi še ni podrobnih poročil o krvavi bitki, ki divja že par dni okoli Čataldže, vendar je gotovo, da so Bolgari zavzeli prvo linijo utrd. To potrjujejo indirektno tudi turške vesti, celo službene, ki govore, da turško brodogradništvo pri Čekmedži bombardira bolgarske čete.

Turčiji se seveda zato silno mudi z mirom. Ako se ji ne posreči izposlovati miru pred do-

hodom Bolgarov v Carigrad, potem se lahko zgodi, da pride tudi carigradsko vprašanje na tapet.

Vesti, ki so tekom današnjega dne prispele iz drugih krajev bojišča, potrjujejo samo to, da zavezniki uspešno obkrožujejo okupirano ozemlje. Tako se uradno poroča, da so Srbi na jadransko iobali uvedli vojaško upravo; Grki so zasedli polotok Halkidike; Črnogorci so se utrdili pri Sv. Ivanu Medianskem, oblegovalem Skadra pa hiti na pomoč general Vukotić z 8000 vojakov.

BOLGARSKI POSLANIK TOŠEV O SRBSKIH UPRAVIČENIH ZAHTEVAH.

Belgrad, 15. novembra. Nasproti nekemu srbskemu časnikarju se je bolgarski poslanik v Belgradu, Tošev, izrazil kot navdušen pristaša balkanske zveze, sledeče: Prepričan sem, da Avstrija še ni napravila v albanskem vprašanju zadnjega koraka, ampak se še vedno pogaja s Srbijo. Cemu se Avstrija upira zakoniti srbski aspiraciji. Dohod na Jadransko morje ni nikakoli ambicija za teritorialna povečevanja, ampak življenska potreba Srbije. Cemu se je treba bati vojne luke? Avstrija se nima ničesar bati od balkanske zveze. Mi smo šli v vojno le zaradi trajnega miru in bomo tudi delovali na to, da upostavimo sedaj najboljše odnose z vsemi državami. Gospodarski interesi Avstrije na Balkanu so ravno tako vpoštevanja vredni kakor naši. Naš sporazum ni bil sklenjen samo radi sedanjih vojne, ampak ostane tudi v naprej.

OD ČATALDŽE DO CARIGRADE. — BOJI OKOLI ČATALDŽE.

Sofija, 15. novembra. Vesti z istočnega bojišča so še vedno protislovne, ker ni nobenih uradnih poročil o bitki pri Čataldži. Samo eno je čisto gotovo, namreč da se odločilni boji za čataldške utrdbе že vrše. »Mir«, ki navadno prvi prinaša vse važnejše vesti, zatrjuje, da je bolgarska armada predrla turško linijo. Situacija je za Turke silno kritična. Nepotrjene vesti iz vojaških krogov pravijo, da je bolgarska armada zavzela centrum čataldške linije in zasedla Hadem Kōi. Po tej verziji so Bolgari dospeli že 10 kilometrov za čataldško obrambno linijo in zavzeli centrum, kjer je bil še pred par dnevi glavni turški stan.

London, 15. novembra. »Times« poroča iz Sofija: Naskok na čataldsko obrambno linijo se danes nadaljuje. Včeraj so Turki prešli v ofenzivo in naskočili bolgarski centrum, a

se skrivali.

Rabléja je prekinilo drdranje kočije, ki se je ustavila pred vrtnimi vrati.

Naglo je zapustil klet inšel naproti kavalirju visokostne zunanosti, visokomernega obličja in ognjevitih črnih oči, ki se mu je približal, govoreč s pretečo ironijo:

»Pozdrav mojstru Alkofribi, knezu znanoosti.«

Rablé se je poklonil in odgovoril:

»Kaj premore moja uboga znanost spričo krepke vere, ki vas navdušuje, gospod.«

»Senjor De la Krus,« ga je prekinil Lojola živahno.

»Vera senjorja De la Krus,« je povzel Rablé smehljaje, »presega daleč znanost Alkofribe.«

»Vere torej nimate, mojster?« je vprašal Lojola.

»Kaj bi bil, če ne bi bil imel vere!« je vzkliknil Rablé. »Toda jaz nisem drugega kakor človek — samo človek — a vi ste svetnik.«

Tisti hip se je ustavila pred hišo druga kočija.

Izstopil je drugi gost.

Njegovo lice je bilo blede in žolčno; suh je bil kakor kostanj; a njegove oči, ki so žarele z neznošnim bleskom so se zdele sredi mrliškega obraza kakor dvojice mogočnih svetilnikov, gorečih v noči.

Ta mož je bil Calvin.

Videl je, da Rablé ni sam; in naglo je pozdravil s svojim ledenim, rezkim glasom:

»Rogerij de Bur, plemič iz Pikardije, pozdravlja mojstra Rabléja in družbo, ki ga obdaja.«

Rablé pa je prijel obadva za roke, Kalvina za eno in Lojola za drugo, rekoč:

LISTEK.

M. ZEVAKO:

V senci jezuita.

(Dalej.)

»Pred vsem, ti dve steklenici anžovinskega vina.« je rekel Rablé. Vzemiva štiri, tako bo boljše. Potem, tole zlahčno starino iz burgundskih gor, vzemiva ga šest steklenic in zapoved, v zaključek tega slavlja požiralnikov, vzemiva še te štiri, ki jih imam od Vedevalke. To je skupaj štirinajst steklenic. In štirje bomo to je, ti, jaz, in še dva druga, ki morata priti vsak trenutek.«

»Kdo sta ta dva druga?« je vprašal Manfred brezbržno.

Rabléjeve oči so se zaiskrile.

»Poslušaj!« je dejal. »Prisostvoval boš imenitni komediji, kakršno je videl malokdo na svetu — takšni komediji, da vem, da bodo govorili zaradi nje na veke vekov: To vam je bil šaljivec, mojster Rablé!«

»Kakšna bo neki ta komedija?«

»Saj si slišal govoriti o strašnem menihu, ki mu je ime Ignacij De Lojola in ki hoče zatreči z grmadami vse razkelnike in nove vere?«

»Da, Velika nesreča je, da se rode takšni ljudje. On je zakrivil že mnogim nesrečnikom mukepolno smrt, ker niso molili po istem načinu kakor on!«

»Vidim, da poznaš možaka. A zdaj mi povej, ali si že slišal kaj o poglavarju nove vere?«

»To je mesir Kalvin!«

»Da, Kalvin! Ignacij De Lojola bi dal dvajset let svojega življenja, samo da bi dobil Kalvina v svojo neomejeno oblast. In tudi Kalvin

